

**Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Wydział Wojskowo- Lekarski**

lek. Jerzy Brunowski

**Ocena wpływu uczestnictwa w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie
na seksualność i zachowania emocjonalne żołnierzy.**

Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych.

Promotor: **prof. dr hab. n. med. Antoni Florkowski**

Recenzenci: **prof. dr hab. n. med. Zbigniew Lew- Starowicz**

dr hab. n. med. Tomasz Adamowski prof. nadzw.

STRESZCZENIE

Wstęp: Aktywny udział Polski jako członka NATO i innych struktur międzynarodowych związany jest z koniecznością udziału żołnierzy w strukturach różnych kontyngentów wojskowych. Polskie doświadczenie w utrzymywaniu pokoju na świecie trwa od ponad 60 lat, jednak dopiero misje w Iraku (lata 2003- 2008) oraz Afganistanie (lata 2002- 2014) stanowiły dla sił zbrojnych RP oraz ich służb medycznych największe wezwanie wojskowe uczestnictwa w działaniach wojennych po II wojnie światowej. Współczesne pole walki uwzględnia ponoszenie strat sanitarnych, które są dobrze poznane i opisane w literaturze. Żołnierz doświadczając stresu związanego z zagrożeniem życia i zdrowia, a także stresu związanego z rozłąką z bliskimi osobami może ujawniać objawy stanów lękowych i depresyjnych najczęściej o charakterze adaptacyjnym, w cięższych przypadkach, znacznie rzadziej- objawy zespołu stresu pourazowego (PTSD). Wymienione zaburzenia z pewnością oddziałują na zdrowie seksualne. Jednak seksualność weteranów w przeciwieństwie do innych określonych populacji jest mało poznana. Dysfunkcje seksualne wojskowych opisywane są rzadko, najczęściej wśród osób z PTSD.

Cel pracy: Wpływ uczestnictwa w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie na seksualność i zachowania emocjonalne żołnierzy to główny cel pracy, który zwiera próbę odpowiedzi na pytania o zakres oddziaływania udziału w misji poza granicami kraju na zdrowie seksualne i emocje weteranów, określenia rozpowszechnienie zaburzeń seksualnych wśród żołnierzy oraz czynników mogących wpływać na analizowane zaburzenia.

Materiał i metody: Badania zostały przeprowadzone w latach 2011- 2013 na terenie garnizonu krakowskiego oraz w 17 Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej. Na podstawie losowego doboru włączono 123 żołnierzy, którzy spełniali ustalone kryteria: udział w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie przez okres co najmniej 6 miesięcy; posiadanie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej o zdolności do służby poza granicami kraju; wiek 25- 45 lat; staż służby wojskowej powyżej 3 lat; świadoma zgoda na udział w badaniu. Do grupy porównawczej zakwalifikowano 33 żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, w zbliżonym przedziale wieku i stażu wojskowego, którzy dotychczas nigdy nie brali udziału w misji wojskowej poza granicami kraju. Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: Kwestionariusz seksuologiczny z uwzględnieniem problematyki wojskowej, Międzynarodowy indeks funkcji seksualnych mężczyzn (IIEF), Skala Mell- Krat (wersja Kromierzyńska), Skala Patologii Seksualnej Mężczyzn, Kwestionariusz „Ocena poczucia własnej wartości i relacji związku z partnerką”, Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności (SUWS), Skala Marlowe- Crowne (SM- C), Kwestionariusz Kontroli Emocjonalnej – J. Brzezińskiego, Inwentarz Radzenia Sobie (R. Moosa).

Wyniki: Dane dotyczące rozwoju psychoseksualnego badanych żołnierzy nie odbiegają od ogólnych wyników dla polskiej populacji. Ponad 70% z nich jest żonatych, większość posiada dzieci. Pobyt w Afganistanie był związany z obawą o swoje życie i zdrowie szczególnie podczas wykonywania zadań bojowych, ostrzałów bazy czy wybuchów ładunków. Badani żołnierze w większości są zadowoleni z osiągnięć seksualnych, deklarują zadowolenie ze swoich związków oraz gotowość i chęć do zbliżeń, a udział w misji był dla prawie 95% weteranów okresem abstynencji seksualnej i według 76,4% osób nie wpłynął na jakość życia seksualnego po powrocie do kraju; 6,5% mężczyzn zauważa pogorszenie, a 5,7% stwierdza, że rozłaka pomogła w osiąganiu większej satysfakcji seksualnej. Zaburzenia pojawiły się u 1,6% osób, a dotychczasowe problemy nasiliły się u 0,8%. Niska jest częstość zgłaszania konkretnych dysfunkcji wymienianych w kwestionariuszu seksuologicznym- 79,3% weteranów i 84,4% pozostałych żołnierzy nie zgłasza żadnych problemów zdrowia seksualnego. Wyniki uzyskane przy pomocy zastosowanych narzędzi badawczych pokazują na możliwość występowania dysfunkcji seksualnych- osłabienia libido (40%), przedwczesnej ejakulacji (44%), opóźnienia lub braku ejakulacji (18%) oraz zaburzeń erekcji (46%). Zaburzenia te są częstsze niż w populacji ogólnej. Niska zgłaszalność zaburzeń seksualnych może wynikać ze specyfiki tematu oraz zauważalnej w skali Marlowe- Crowne do pomiaru aprobaty społecznej, niewielkiej tendencji do przedstawienia się w nieco lepszym świetle. Funkcjonowanie emocjonalne oceniane w zakresie kontroli ekspresji emocji, motywacji emocjonalno- racjonalnej, odporności emocjonalnej, kontroli sytuacji i pobudliwości emocjonalnej nie odbiegają od populacji normalizacyjnej.

Wnioski:

1. Przeprowadzone badania wykazały, że żołnierze biorący udział w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie w zdecydowanej większości (82%) po powrocie do kraju nie zaobserwowali pogorszenia własnego zdrowia seksualnego, a ich funkcjonowanie emocjonalne i style radzenia sobie ze stresem mieściło się w granicach normy populacyjnej.
2. Badania wskazują, że żołnierze uczestniczący w misji wojskowej poza granicami kraju prezentowali w większości zadawalającą postawę z życia seksualnego oraz uważali za satysfakcjonujący związek z partnerkami seksualnymi zarówno przed, jak i po powrocie do kraju.
3. Uzyskane wyniki badań w oparciu o szczegółowe narzędzia badawcze dotyczące funkcjonowania seksualnego sugerują obecność dysfunkcji seksualnych u badanych żołnierzy przejawiające się osłabieniem libido, przedwczesnym lub osłabionym wytryskiem albo jego brakiem oraz zaburzeniami erekcji, co może przemawiać o tendencjach przedstawiania się w bardziej korzystnym świetle, niż ma to miejsce.
4. Jak wynika to z przeprowadzonych badań, występowanie wyższego współczynnika dysfunkcji seksualnych w badanych populacjach żołnierzy niż w populacji ogólnej może przemawiać za niekorzystnym wpływem służby wojskowej na jakość życia seksualnego, jednak zagadnienie to wymaga dalszych badań.
5. W badanej populacji żołnierzy uczestniczących w Polskim Kontyngencie Wojskowym w Afganistanie czynnikami psychospołecznymi i sytuacyjnymi negatywnie wpływającymi na zdrowie seksualne mogą być: wiek badanych, dłuższy staż służby wojskowej, większa dzietność, niestabilność związku partnerskiego i nieregularne współżycie seksualne.

PROMOTOR

prof. dr hab. n. med. Antoni Florkowski

DOKTORANT

Jerzy Brunowski